

№ 94 (22543) 2022-рэ илъэс БЭРЭСКЭЖЪЫЙ

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИІЭП

къыхэтыутыгъэхэр ык|и нэмыкі къэбархэр тисайт ижъугъотэщтых

WWW.ADYGVOICE.RU

6 +

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Мэкъуогъум и 1-р — **кІ**элэцІыкІухэм якъэухъумэн и Дунэе маф

Адыгэ Республикэм щыпсэухэу лъытэныгъэ зыфэтшІыхэрэр!

Непэ зэрэдунаеу кІэлэцІыкІухэм якъэухъумэн и Мафэ щыхагъэунэфыкІы. Мы мэфэкІым нахьыжъхэм зэхэшІэ фабэхэр зэраригьэшІырэм дакІоу кІэлэціыкіухэм япіункіэ пшъэдэкІыжьышхо зэрахьырэри агу къегъэкІыжьы.

КъыпкІэхъухьэрэ ныбжьыкІэхэм кьарыкІощтым уфэгумэкІыныр сыдигьуи пшъэрылъышхоу щытыгь. ІэкІыб къэралыгьохэр непэ тихэгьэгу лъэшэу къызыщыте унк Іэхэрэ лъэхъаным кіэлэціыкіухэм шіэныгъэ куу ягьэгьотыгьэным, цІыфыгьэ ахэлъэу, ІофшІэнымрэ Хэгьэгум иухъумэнрэ афэхьазырхэу пlyгъэнхэм анахьэу мэхьанэ яІ.

Псауныгьэ пытэ, гушъхьэлэжьыгъэ бай, гъэсэныгъэ куу зиІэщтхэр, тихэбзэ шІагъохэр лъызыгъэкІотэщтхэр хэгъэгум ипатриот шъыпкъэу тпІунхэр типшъэрылъ лъапІ. Мы аужырэ илъэсхэм кІэлэцІыкІухэм гъэсэныгьэ дэгьу ягьэгьотыгьэным, языгьэпсэфыгьо уахътэ гьэшІэгъонэу зэхэщэгьэным, хэхъоныгьэ ягьэшІыгьэным атегьэпсыхьэгьэ Іофтхьэбзабэ Адыгэ Республикэм щызэрахьагъ: гурыт еджэпіакіэхэр, кіэлэціыкіу ІыгьыпІэхэр къызэІуахыгьэх, едетшидь мехестапы едижд спорт комплексхэр, кІэлэцІыкІу технопаркхэр, интеллектуальнэ гупчэхэр агъэпсыгъэх.

Ткіуачіэ зэдетхьыліэмэ, къыткіэхъухьэрэ ныбжьыкіэхэм Адыгеим ищытхъу тыдэрэ лъэныкъуи щарагъэІонымкІэ, ти Хэгъэгушхоу Урысые Федерацием ихэхъоныгъэ яlахьышlу хашіыхьанымкіэ ищыкіэгъэ пстэури зэшІотхын зэрэтлъэкІыщтым тицыхьэ тель.

Адыгэ Республикэм ис кІэлэціыкіухэм тыгу къыддеіэу тафэльаю псауныгьэ пытэ яІэнэу, ягьэмэфэ зыгьэпсэфыгьо уахътэ чэфэу агъэкІонэу, яцыхьэ зытельыжьэу псэунхэу, ягухэлъышІухэр къадэхъунхэу!

Адыгэ Республикэм и Лышъхьзу, Урысые политическэ партиеу «Единэ Россием» и Адыгэ шъолъыр къутамэ и Секретарэу КЪУМПІЫЛ Мурат

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет -Хасэм и Тхьаматэу Владимир НАРОЖНЭР

Мыжьобгьу къыфызэІуахыгь

Адыгеим и ЛІышъхьэу КъумпІыл Мурат хэлажьэзэ, Хъ. Т. Андырхъуаем ыцІэкІэ щыт республикэ кІэлэегьэджэ колледжыр зычІэт унэм адыгэ усакІоу, тхакІоу, Урысыем Іофшіэнымкіэ и Ліыхъужъэу, Адыгеим, КъБР-м, КъЩР-м янароднэ тхакіоу Мэщбэшіэ Исхьакъ мемориальнэ мыжьобтьу кънщыфызэГуахыть.

Мы Іофтхьабзэм хэлэжьагьэх Адыгэ Республикэм и Къэралыгьо Совет – Хасэм и Тхьаматэу Владимир Нарожнэр, федеральнэ инспектор шъхьа зу Сергей Дрокиныр, Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэ ипшъэрылъхэр зыгъэцэкІэрэ КІэрэщэ Анзаур,

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет хэтхэр, апшъэрэ еджапІэхэм яректорхэр, кІэлэегъэджэ колледжым ипащэхэр ыкІи истудентхэр, общественностым иліыкіохэр.

(Икіэух я 3-рэ н. ит).

Сабыигъор къиныгъончъэнэу

КІэлэцІыкІухэм якьэухьумэн и Дунэе мафэ зэкІэми апэу зытегьэпсыхьагьэр сабыйхэр зыІукІэхэрэ къиныгъохэм ціыфхэм анаіэ тырягъэдзэгьэныр ары. Тикъэралыгьокіэ, тишъолъыркіэ ахэр къэмыгъэхъугъэнхэм ыкІи дэгъэзыжьыгъэнхэм япхыгъэ Іофыгъохэр апшъэхэу

УФ-м и Президентэу Владимир Путиным пшъэрыльэу къышыгъэм тетэу кіэлэціыкіу зэрыс унагъохэм Іэпыіэгьоу арагьэгьотырэм зэкіэльыкіоу хагьахьо — къызыхъугьэхэм къыщыублагьэу аныбжь екъуфэкІэ.

ГущыІэм пае, илъэси 8-м къыщыублагьэу 17-м нэс зыныбжь кіэлэціыкіухэм Іэпыіэгьу тедзэхэр къафыхагьэкіых; зыгъэпсэфыгьом тегьэпсыхьэгьэ кешбэкым ипіальэ лъагъэкІотагъ; кІэлэцІыкІу зыгъэпсэфыпІэхэр лъэхъаным диштэу зэтырагьэпсыхьэх, нэмыкІхэри.

Лъэпкъ проектэу «Демографиер» Урысыем ипроект ягьэгьотыгьэным, псауныгьэ пытэ яІзу ящыІэныгьэ льыгъэкІотэгъэным тегъэпсыхьагъэхэм ащыщ. ИкІыгъэ илъэсым ащ къыдыхэлъытагьэу унагьохэм ІэпыІэгьоу афатіупщыгьэ мылъкур сомэ миллион 667-рэ.

Адыгеим и ЛІышъхьэ къызэриІуагъэмкІэ, республикэм щыпсэурэ кіэлэціыкіухэу зыныбжь илъэси 3-м къыщыу-

(Икіэух я 3-рэ н. ит).

Зэнэкъокъухэм щатекІуагъэхэр агъэшІуагъэх

Адыгэ Республикэм и Правительствэ зычІэт унэм кІэлэегьаджэхэм яреспубликэ зэнэкьокьухэм щатекІуагьэхэр тыгьуасэ щагьэшІуагьэх.

Адыгеим и ЛІышъхьэу Къумпіыл Мурат лауреатхэм афэгушіуагь, зиіоф шіу зылъэгъурэ кіэлэегъэджэ сэнаущыбэ республикэм зэрисыр хигъэунэфыкіыгъ.

«ІофшІэныр езыгьэжьэгъэкІэ кІэлэегъэджэ ныбжьыкІэхэми, опытышхо зиІэхэми ар афэгьэхьыгь. Зэнэкъокъухэм ягухэлъ шъхьаІэхэми, гъэсэныгъэм ылъэныкъо Іофэу щызэшІуахырэ пстэуми ар икъоу адештэ: гъэсэныгъэу республикэм щарагъэгьотырэм хэгьэхьогьэнымкІэ, кІэлэегьаджэхэм яІэпэІэсэныгьэ зыкъегъэІэтыгъэнымкІэ, кІэлэегъэджэ сэнэхьатым нахьыбэу уасэ ратынымкІэ ищыкІэгъэ къы Іуагъ АР-м и ЛІышъ-

Республикэм ипащэ зэрэхигьэунэфыкыгьэмкіэ, кіэлэегьэджэ сэнэхьатыр обществэм анахьэу мэхьанэ зэритыхэрэм ащыщ. Зиіоф фэшьыпкъэ, зиіэпэіэсэныгъэ хэзыгъахъо зышіочгъо ціыфхэм ящыіэныгъэ мыщ фэдэ сэнэхьатым рапхын фае.

«АщкІэ ищыкІэгьэ амалхэр зетэхьэх. Гъэсэныгьэм зегьэушьом- бгьугьэнымкІэ, тикІэлэегьаджэхэм нахь шІуагьэ къытэу кІэлэеджа-кІохэр рагьэджэнхэмкІэ Адыгеим бэ щызэшІуахырэр. Отраслэм иин-

фраструктурэ нахышІу шІыгьэныр лъэныкъо шъхьафэу щыт. Мы аужырэ илъэситфым гурыт еджэпІи 5, кІэлэцІыкІу ІыгъыпІэ 18 агъэнсыгъ, илъэс къэс гурыт еджапІэхэмрэ кІэлэцІыкІу ІыгъыпІэхэмрэ агьэцэкІэжсьых. Мыгьэ кънщегъэжьагьэу гурыт еджапІэхэм ягъэцэкІэжьынкІэ федеральнэ программэр агъэфедэу аублагь. Іоныгьом и 1-м нэс гурыт еджэпІи 9 дгьэцэкІэжьыщт. Илъэситфым къыкІоцІ республикэм игурыт еджэпІабэ дгъэцэкІэжьын тимурад», — къыІуагъ КъумпІыл

Мурат. Гурыт еджапіэхэм яспортзал 45-мэ гьэцэкіэжьын Іофшіэнхэр зэрарашіыліэрэр, мыгъэ джыри спортзал 13 зэрагьэцэкіэжьыщтыр хагьэунэфыкіыгь. Гъэсэныгъэ языгьэгьотырэ организации 140-р джырэ уахътэм диштэрэ оборудованиекіэ зэтегьэпсыхьагь. Щылэ мазэм къыщегъэжьагъэу гъэсэныгъэмкіэ организациехэм интернет яіэ

хъугъэ. Къоджэ гурыт еджапіэхэм «Точки роста» зыфиіохэрэм афэдэ гупчэ 39-рэ ащызэхащагь. 2024-рэ илъэсым ыкіэ нэс джыри гупчэ 61-рэ къызэіуахынэу рахъухьэ.

Кіэлэегъаджэхэм яіэпэіэсэныгъэрэ яшіэныгъэрэ зыкъегъэіэтыгъэнымкіэ нэмыкі іофтхьабзэхэри Адыгеим щызэрахьэх. Кіэлэегъаджэхэмрэ кіэлэпіухэмрэ апае семинархэр, фестивальхэр, Іофтхьэбзэ зэфэшъхьафхэр зэхащэх.

ЗыфыщыкІэхэрэ кадрэхэм якьэгьотын епхыгьэ Іофыгьори зэшІуахы. Ильэсищ хьугьэ программэу «Къоджэ кІэлэегьадж» зыфиІорэр республикэм зыщагьэцакІэрэр. Мы аужырэ ильэситІум кІэлэегьэджэ 27-рэ кьоджэ гурыт еджапІэхэм Іоф ащашІэнэу агьэкІуагьэх. Мыгьэ джыри мы программэм хэлэжьэрэ кІэлэегьэджэ 12-мэ ІофшІапІэ къафагьотынэу рахьухьэ.

«НыбжьыкІэхэм япатриотическэ пІуныгьэ шъхьафэу сыкъытегущыІэ сшІоигъу. Непэ мы Іофыгьом тихэгьэгу льэшэу анаІэ щытырагьэты. НыбэкьыкІэхэм адызэрахьащт политикэмкІэ пичэдэкІыжь зыхьыщт, Адыгеим иныбжьыкІэ движениехэмрэ объединениехэмрэ яІофшІэнкІэ зыгъэгъозэщтхэ ведомствэ республикэм щызэхащэщт. КІэлэегьаджэхэмрэ гурыт еджапІэхэм аІут психологхэмрэ мы лъэныкъомкІэ бэ апшъэ дэфэн фаер. ЗэкІэми пшъэрылъэу зэдытиІэр ныбжыкІэхэр зэщыгъэкъон Іофхэм ахамыщэнхэр, унагьом пІуныгьэ мэхьанэу иІэр къызэтегъэнэжьыгъэным тыфэ*лэжьэныр ары»,* — къы-Іуагъ АР-м и ЛІышъхьэ.

Къумпіыл Мурат зэрэхигъэунэфыкіыгъэмкіэ, кіэлэегъаджэхэм яlэпэlэсэныгъэ кызыщагъэльэгьогъэ зэнэкъокъухэм щатекlуагъэхэм афэдэхэр ары республикэм ипащэхэм кlэгъэкъон пытэу яlэхэр. Республикэм и Лlышъхьэ зэнэкъокъухэм щатекlyагъэхэм афэгушlyагъ, ахэм шlухьафтынхэр аритыжылгъэх.

Зэнэкъокъоу «2022-рэ илъэсымкіэ Адыгеим икіэлэегъэджэ анахь дэгъу» зыфиюрэм щатекюгъэ Ольга Житниковскаям, гъэсэныгъэмкіэ гупчэу N 3-у Мыекъопэ районым итым биологиемрэ химиемрэкіэ икіэлэегъаджэ дипломрэ сомэ мин 200 хъурэ ахъщэ шіухьафтынрэ къыфагъэшъошагъэх.

Зэнэкьокьоу «Адыгеим 2022рэ илъэсымкіэ икіэлэпіу анахь дэгъу» зыфиюрэм щатекюгьэ Алина Даниловам, Тэхьутэмыкьое районымкіэ кіэлэціыкіу іыгъыпізу N 13-м икіэлэпіу дипломрэ ахъщэ шіухьафтынэу сомэ мин 70-рэ къыфагъэшьошагъэх.

Зэнэкьокьоу «Учитель-дефектолог Адыгеи 2022 года» зыфиюрэм щатекюгьэ Галина Прохорцевам, кьалэу Мыекъуапэ икіэлэціыкіу іыгъыпізу N 18-м икіэлэегьэджэ-дифектолог сомэ мин 50 хъурэ ахъщэ шіухьафтынрэ дипломрэ ратыгьэх.

зэнэкьокьоу «2022-рэ ильэсымкіэ Адыгеим ипедагог-психолог анахь дэгьу» зыфиюрэм щатекюгьэ Анжелика Шихабидовам, Тэхьутэмыкьое районымкіэ кіэлэціыкіу іыгьыпізу N 12-м ипедагог-психолог сомэ мин 50 хъурэ ахьщэ шіухьафтынрэ дипломрэ къыфагьэшьошагьэх.

Зэнэкъокъоу «2022-рэ илъэсымкіэ Адыгеим икіэлэегъэджэ анахь дэгъу» зыфиіорэм я 2-рэ, я 3-рэ чіыпіэхэр къащызыхьыгъэхэм дипломхэмрэ ахъщэ шіухьафтынхэмрэ афа-

гъэшъошагъэх. Ахэр Шэуджэн районымкІэ къутырэу Тихоновым дэт гурыт еджапІэу N 9-м тарихъымрэ обществознаниемрэкіэ икіэлэегьаджэу Насилхан Гусейиновар, Кощхьэблэ районымкіэ гурыт еджапіэу N 8-м тарихъымрэ обществознаниемрэкіэ икіэлэегьаджэу Мышхьожь Оксанэ, Джэджэ районымкІэ гурыт еджапІэу N 7-м хьисапымкіэ икіэлэегъаджэу Светлана Полинар, Мыекъуапэ игурыт еджапІэу N 17-м иублэпіэ классхэм якіэлэегъаджэу Светлана Рябцевар.

Зэнэкьокьоу «2022-рэ илъэсымкіэ Адыгеим икіэлэпіу анахь дэгьу» зыфиюрэм я 2-рэ, я 3-рэ чіыпіэхэр ащызыубытыгьэхэм дипломхэмрэ ахъщэшіухьафтынхэмрэ афагъэшъошагъэх. Ахэр Джэджэ районымкіэ кіэлэціыкіу іыгъыпізу N 2-м икіэлэпіоу Елена Ретневар, Теуцожь районымкіэ къуаджэу Аскъэлае дэт кіэлэціыкіу іыгыпізу N 6-м икіэлэпіоу Гъукіэлі Фатіимэт.

Зэнэкъокъоу «Учитель-дефектолог Адыгеи 2022 года» зыфиюрэм я 2-рэ, я 3-рэ чыпыхэр къащызыхыгъэхэм дипломхэмрэ ахъщэ шухьафтынхэмрэ къафагъэшъошагъэх. Ахэр Мыекъуапэ игурыт еджапізу N 3-м икіэлэегъэджэ-логопедэу Анна Гасий, Джэджэ районымкіз кіэлэціыкіу Іыгъыпізу N 3-м икіэлэегъэджэ-логопедэу Наталья Баженовар.

Зэнэкьокьоу «2022-рэ ильэсымкіэ Адыгеим ипедагог-психолог анахь дэгьу» зыфиюрэм я 2-рэ, я 3-рэ чыппэхэр къащызыхыгьэхэм дипломхэмрэ ахыцэ шухьафтынхэмрэ къафагьэшьошагьэх. Ахэр Красногвардейскэ районымкіэ селоу Преображенскэм дэт гурыт еджапізу N 14-м ипедагог-психологэу Елена Кузьминар, Шэуджэн районымкіэ къутырэу Тихоновым дэт гурыт еджапізу N 9-м ипедагог-психологэу Милана Извековар.

КІэлэегьаджэхэм яІэпэІэсэныгъэ къызыщагъэлъэгъогъэ зэнэкъокъухэм щатекіуагъэхэм республикэм и Лышъхьэ адэгущы агъ. Гъэсэны гъэм зыкъегьэІэтыгьэным, къуаджэхэм адэт гурыт еджапізжде кіэлэціыкіу -ын неішфоік едмехеіпыстыі хьышюу зэхащэным, кіэлэціыкіу сэнаущхэм ІэпыІэгъу ягъэгъо--ыфо! оспик еспихпк минеспит гъохэм ахэр атегущы агъэх. Республикэм ипащэ АР-м гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ и Министерствэрэ муниципальнэ ведомствэхэу гъэсэныгъэм епхыгьэхэмрэ пшъэрылъ гьэнэфагъэхэр афишІыгъэх.

AP-м и Лышъхьэ ипресс-къулыкъу

«Адыгэмакь» Мэкъуогъум и 1, 2022-рэ ильэс

Мыжьобгьу къыфызэІуахыгь

(Икюух).

Шъугу къэтэгъэкІыжьы: МэщбэшІэ Исхьакъ Краснодар краимкІэ къуаджэу Шъхьэщэфыжь къыщыхъугъ, 1951-рэ илъэсым Адыгэ кІэлэегъэджэ училищыр (джы республикэ кІэлэегьэджэ колледжыр) къыухыгъ. Хэку гъэзетэу «Социалистическэ Адыгеим» иотдел ипащэу Іоф ышІагь. Я 50-рэ илъэсхэм ыкІэхэм адэжь М. Горькэм ыцІэкІэ щыт Литературнэ институтыр дэгъу дэдэу къыухыгъ. Джырэ уахътэм Адыгеим итхакІохэм я Союз иправление итхьамат.

«Исхьакъ Шумафэ ыкъор пшъэдэкіыжь хэльэу Іоф шіэгъэнымкіэ ыкіи хэпхыгъэ сэнэхьатым узэрэфэшъыпкъэн фаемкіэ щысэ шіагьоу щыт. Адыгеим имызакьоу, ащ пэlудзыгьэ чыпіэхэми ащыпсэухэрэм къылэжьыгьэ шъыпкъэу тичіыпіэгьу ціэрыю льытэныгъэшхо къащыфашіы. Исхьакъ республикэмрэ хэгьэгумрэ апашъхьэ гъэхъагъэу щыриіэхэр къэралыгьо тыныбэхэмкіэ хагъэунэфыкІыгъ. Тэ анахьэу тызэрыгушхорэр тихэгьэгу иджырэ тарихъкіэ адыгэхэм къахэкІыгъэхэм ащыщэу апэрэу Урысыем Іофшіэнымкіэ и Ліыхъужъыціэ Исхьакъ къызэрэфагьэшьошагьэр ары. Мыжьобгьум икъызэјухын Адыгеимрэ Урысыемрэ зыфэдэ къэмыхъугьэ кіэнышхоу яіэм Исхьакъ иlахьэу хишlыхьагьэм льытэныгьэ зэрэфэтшІырэм ишыхьат», къыщијуагъ Къумпіыл Мурат Іофтхьабзэм икъызэіухын.

Республикэм и ЛІышъхьэ кьыІуагьэм пыдзагьэу кьэгущыІагъэх Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет - Хасэм и Тхьаматэу Владимир Нарожнэр ыкІи Адыгэ Республикэм инахьыжъхэм я Совет итхьаматэу ГъукІэлІ Нурбый. Къызыхъугъэр илъэс 92-рэ зэрэхъугъэр бэмыші эу хэзыгьэунэфыкіыгьэ МэщбэшІэ Исхьакъ Іофтхьабзэм хэлажьэхэрэр фэльэlуагьэх псауныгъэ пытэ иІэнэу ыкІи игьэхъагьэхэм ахигьэхьонэу.

Къэгущы агъэхэм къызэрэхагъэщыгъэмкІэ, МэщбэшІэ Исхьакъ тхылъ 60-м ехъу ытхыгъ, литературнэ произведениябэ адыгабзэм рилъхьагъ: А. Пушкиным, М. Лермонтовым, Н. Некрасовым, А. Блок, С. Есениным, В. Маяковскэм ыкІи нэмыкі усэкіо ціэрыіохэм атхыгъэхэр зэридзэкІыгъэх. Адыгеим игимн игущыіэхэр Мэщбашіэм иех. Джащ фэдэу Къуріаныр адыгабзэм илъхьэгьэным хэлэжьагьэхэм ахэтыгь. «Слово о полку Игореве» зыфиlорэр адыгабзэкІэ зэридзэкІыгъ. МэщбэшІэ Исхьакъ ироманэу «Раскаты далекого грома» зыфиюрэм ыльапсэу композиторэу Нэхэе Аслъан апэрэ лъэпкъ оперэр ытхыгь. Романэу «Графиня Аиссе» зыфијорэр Урысыем икинокомпаниехэм къагъэлъэгъуагъ.

Іофтхьабзэм къекІолІагьэхэм зэрафэразэр МэщбэшІэ Исхьакь къыІуагъ ыкіи шіоу щыіэр къадэхъунэу афэлъэlуагъ.

«Мы Іофтхьабзэм хэлэжьэгьэ пстэуми сызэрафэразэр къэсэ-Іо. Сэ сшъхьэкІи ситворчествэкІи гущыІэ фабэхэр сфэзыІогъэ пстэуми «тхьашъуегъэпсэу» ясэю. Ащ кючакіэ кысхельхьэ. Непэ сянэ сыгу къэкlыжьы, мы мафэр ежьыркІэ анахь мэфэ гушІуагьохэм ащыщэу хъущтгьагъэ. Джащ фэдэу кІэлэегъэджэ училищым сыщезгьэджагьэхэр, сидунэееплъыкІэ уцунымкІэ зишІогьэшхо къысэкІыгьэхэр, цІыфхэр, ти Хэгьэгушхо шІу слъэгьунхэм сыфэзгьэсагьэхэр. Ахэр зэкІэ ренэу сыгу илъыщтых ыкІи къасіомэ сшіоигъу Адыгеимрэ Урысыемрэ шІу шъулъэгъунхэу!» къыІуагъ МэщбэшІэ Исхьакъ.

КІэлэегъэджэ колледжым истудентхэм Іофтхьабзэм ыкІэм дэжь МэщбэшІэ Исхьакъ еджа--еажылемеце естынеными мен рэм пае зэрэфэразэхэр къыхагъэщыгъ, блэкІыгъэ илъэсхэм мы еджапіэр къэзыухыгъэ ціыф шагьохэм, ежь тхакори зэрахэтэу, лъапсэ зыфашІыгъэ хэбзэ дахэхэр къызэраухъумэштхэмкІэ къагъэгугъагъ.

Ильэс зэфэшьхьафхэм Адыгэ кІэлэегъэджэ колледжыр къаухыгь Хэгьэгу зэошхом хэлэжьагъэхэу, Советскэ Союзым и Лыхъужъхэу Андырхъое Хъусен, Ацумыжъ Айдэмыр, Нэхэе Даут, Бжыхьэкъо Къымчэрый, джащ фэдэу апэрэ адыгэ бзылъфыгъэ летчицэу, заом хэлэжьэгъэ Бэгъужъэкъо Лелэ, Социалистическэ Іофшіакіэм и Ліыхъужьэу Иван Сединым.

> АР-м и Лышъхьэ ипресс-къулыкъу

Контр-адмиралыр Адыгеим щыщ

Мы ильэсым имэзае УФ-м и Президентэу В. Путиным и УнашьокІэ апэрэ ранг зиІэ капитанэу, Темыр Флотым иштаб иофицерэу, Джыракъне гурыт еджапІэр 1986-рэ ильэсым кьэзыухыгьэу Шульга Павел Николай ыкьом контр-адмиралыцІэр къыфигъэшъошагъ.

1986-рэ илъэсым Павел Ленинград дэт Апшъэрэ Дзэ-Хы команднэ училищэу М. В. Фрунзэм ыцІэ зыхьырэм чІахьи 1991-рэ илъэсым дэгъу дэдэу къыухыгъ. Исэнэхьат ВМФ-м икъухьэхэм яуlэшын

1991-рэ илъэсым къыщегъэжьагьэу 1996-рэ илъэсым нэс Тихоокеанскэ флотым (къ. Петропавловск-Камчатск) и Крейсерскэ атомнэ хычІэгъ къухьэ къулыкъу щихьыгъ. А лъэхъаным ар ракетнэ-торпеднэ группэм, минэ-торпеднэ боевой частым, етІанэ атомоходым якомандирыгъ. 1997-рэ илъэсым Апшъэрэ Офицерскэ хэушъхьафыкІыгъэ классхэу хычlэгъ къухьэм икомандирхэр зыщеджэхэрэр Ленинград къыщиухыгьэх. Ильэситфырэ Тихоокеанскэ флотым къулыкъу щихьыгъ атомнэ хычІэгъ крейсерэу крылатэ ракетэхэмкІэ уІэшыгьэм икомандир иІэпыІэгъоу, иІэпыІэгъу шъхьа!эу къулыкъу щихьыгь.

2002 – 2004-рэ ильэсхэм Дзэ-Хы академиеу Н. Г. Кузнецовым ыцІэ зыхьырэм (С-Петербург) щеджагъ. Ар

къызеухым Темыр Флотым игвардейскэ атомнэ хычІэгъ крейсерэу крылатэ ракетэхэмкіэ уіэшыгьэм командир фашіы. ХычІэгь къухьэм ильэс къэс пшъэрыль гъэнэфагъэх, ахэм язэшІохынкІэ боевой торпедэхэр ыкІи ракетэхэр агъэфедэщтыгъэх. 2012-рэ илъэсым крейсерыр анахь дэгьоу алъытэгъагъ. Крылатэ ракетэхэмкіэ дэгъу дэдэу зэрэорэм, хэмыукъоу псагъэм зэрэнэсырэм апае УФ-м и Дзэ-Хы Флот и Апшъэрэ командование икубок къухьэм къыфагъэшъошагъ.

2004-рэ илъэсым Павел Николай ыкъом я 2-рэ шъуашэ зиІэ орденэу «Хэгъэгум шlушlагъэу фыриlэхэм апай» зыфијорэм имедаль къыратыгъ. 2017рэ илъэсым орденэу «ЛІыхъужъныгъэу зэрихьагъэм пае» зыфиюрэр ыкlи медаль пчъагъэ къыфагъэшъошагъ. Ахэм ащыщых «За отличие в воинской службе» иа 1-рэ, я 2-рэ, я 3-рэ шъуашэхэр, «За воинскую доблесть» зыфиlорэм степенитly, «За службу в подводных силах» зыфитохэрэр, Куз-

нецовым, Горшковым ямедальхэр. 2022-рэ илъэсым адмирал ІэнатІэм Іухьагь. Адыгеим щыщэу, контр-адмиралэу Тхьагъэпсэу Мэджыдэ ащ ыпэкІэ а ІэнэтІэ дэдэр ыгъэцакІэщтыгъ.

Павел Шульга Апшъэрэ Хы-Дзэ флотым иучилищэу Фрунзэм ыцІэкІэ щытым щыдеджагьэх Пщыжъхьаблэ щыш Абрэдж зэшхэу Рэмэзанрэ Къэплъанрэ. Непэ Къэплъан а 1-рэ ранг зиІэ капитан, Рэмэзан МВД-м иполковник.

Павел Николай ыкъом ишъхьэгъусэу Натальи Джыракъые еджапІэр къыухыгъ. Павелрэ Натальерэ Джыракъые кьоджэ Советым хэхьэрэ къутырэу «Свободный труд» зыфиlорэм щыщых. Ахэм пшъашъэу Катерэ, кlалэу Алексейрэ зэдапІугьэх.

Лъэшэу сигуапэу Павел Николаевичым сыфэгушІо апэрэ адмиралыцІэ лъапІэр къызэрэратыгъэмкІэ. Джыри хэгьэгум, Урысые Флотым апашъхьэ гъэхъагъэхэр ащишІынхэу, Адыгеим, Джыракъые, къутырэу «Свободный трудым» ащыпсэухэрэр тырыгушхонэу сыфэлъаІо.

1966-рэ илъэсым Джыракъые гурыт еджапіэр къэзыухыгъэу, УФ-м изаслуженнэ врачэу, медицинэ шіэныгъэхэмкіэ кандидатэу, медицинэ къулыкъум иполковникэу отставкэм щыІэ ЦІЫКІУШЪО Аслъан.

Сабыигьор къиныгьончьэнэу

тіукіэ узэкіэіэбэжьмэ кьэралы- щаратых. и Президент кіэщакіо зыфэхьугьэхэр унэгьо мин 17-мэ анэсыгь. ИкІыгьэ ильэсым игьэтхэпэ мазэ Президентым иунашьокіэ тынхэм ахагьэхъуагь ыкіи урыпсэунымкІэ анахь ахъщэ макізу кізлэціыкіухэм апае шъо--одпи мествфенестици миданст центи 100 хъугъэ. Зэкіэмкіи республикэм шатыгъэр сомэ 1 миллиардрэ миллион 350-рэ. Унэгъо 1000 фэдизмэ зэтыгъо ахъщэу сомэ мин 50 зырыз республикэ бюджетым икlэу афатіупщыгь я 3-рэ сабыир ыкіи ащ къыкІэлъыкІорэр къазэрэфэхъугъэм пае.

Мы илъэсым унагьохэм Іэпы-Іэгьу ягьэгьотыгьэнымкІэ амалыкіэхэр Урысыем и Президент къыгъэнэфагъэх — илъэси 8-м къышыублагъэу 16 зыныбжь хъугъэхэм анэсэу зигъот макіэ

благьэу 7-м нэсыхэрэм мазэ Аш фэдэ ахьшэ тынхэр Адыгеим къэс аратырэ ахъщэу илъэси- жъоныгъуакІэм къыщыублагъэу

ствэ «социальнэ казначействэм» исистемэ пхырищынэу егъэнафэ. Аш къыдыхэлъытагъзу социальнэ ІзпыІзгъур псынкізу ыкіи зытефэрэ пэпчъ нэсэу щытыщт. Тэ тальэныкьокіэ ищыкіэгьэ пстэури зэшіотхыщт республикэм щыпсэурэ нэбгырэ, унагьо пэпчь къэралыгьом иІэпыІэгьу зэхишІэным фэші», — къыІуагъ Къумпіыл Мурат.

Аужырэ илъэсхэм республикэм пэублэ гьэсэныгьэ зыща--иси едимехе пине едитостветь на при ныгьо щыіэжьэп, шхыныгьо стыр аІэкІэгъэхьэгъэным изэхэшэн сомэ миллион 295-рэ пэlуагъэхьагъ. НэмыкІэу мэхьанэшхо зиіэ лъэныкъор - еджапіэхэм чыпакіэхэр къащызэіухыгъэнхэр ыкіи щэджэгьоуж еджэныр

унагьохэм ащыпсэухэрэм апае. ач эхыжьыгьэныр. Ахэр унэу псыхьагьэу шьольырым сомэ еджапізу ачізтхэри агъэкізжьы- классхэр къыхиубытэщтых. гьэушъомбгьу, сэнаущыгьэ зыхэлъ ныбжыкІэхэм ІэпыІэгъу афэхъух.

Адыгеим ипащэхэм анахьэу анаІэ зытырагьэтыхэрэм ащыщ кІэлэцІыкІухэм ягьэмэфэ зыгьэпсэфыгьорэ япсауныгьэ игьэпытэнрэ. ИкІыгьэ илъэсым ахэм атегьэпсыхьэгьэ лагерь 94-рэ зэкІэмкІи республикэм щылэжьагь. КІэлэцІыкІухэм языгьэпсэфыгьо изэхэщэн сомэ миллион 77-рэ пэlуагъэхьагъ. Мыгъэ кІэлэцІыкІу мини 6,8-м ехъумэ загъэпсэфышт, аш пэІуагъэхьащтыр сомэ миллион 71-рэ фэдиз. Еджапіэхэм ашызэхашагь мэфэ зыгъэпсэфыпІэ 91-рэ. Ахэм нэбгырэ 4884-рэ якІолІэщт.

Еджэпіэ зекіоным зегьэушьомбгъугъэнымкІэ проект апэрэу Адыгеим щатІупщыщт. Ащ тегьэ-

зычІэтхэм гьэцэкІэжьын куухэр миллиони 6,3-рэ къыфатІупщыгь. ащашІынхэу рагьэжьагь, тхыль- Ар аушэтыфэкІэ я 5 – 9-рэ

> Республикэм анаІэ зыщыты рагъэтыхэрэм ащыщых унагьохэу сэкъатныгъэ зиlэ кlэлэцlыкlухэр зыщыпсэухэрэр. ГущыІэм пае, «Социальнэ-зэтегьэуцожьын гупчэу «Цыхьэм» грант проектэу «Домашка» зыфијорэм къыхиубытэу шызэхашагъ Зэтегьэуцожьын гупчэу сэкъатныгъэ зиlэ сабыйхэм янэ-ятэхэм яунэ зэрисхэу ІэпыІэгъу щязыгъэгъотыштыр. Унагъохом упч регъостью афэхъух, джащ фэдэу ящыкіэгьэщт Іэмэ-псымэхэр бэджэндэу арагъэгьотых.

> «Зипсауныгъэкіэ амал хэушъхьафыкіыгъэхэр зиіэ кіэлэціыкіухэр зыщапіухэрэ унагьохэм зэтегьэуцожьынымкіэ ящыкіагьэ хъурэ іэмэпсымэхэмкіэ тадэіэпыіэ. Ахэр джырэ уахътэм тэщэфых сабыйхэу щыіэныгъэм чіыпіэ

къин ригъзуцуагъэхэм Іэпыіэгъу ягъэгъотыгъэнымкіэ Фон**дым игранткіэ»**, — къаіуагъ проектым изэхэщакохэм.

ІэпыІэгьумкІэ джыри зы шІь кіэ хъугьэ социальнэ контрактым ипхырыщын. Унагьом ІофшІэным икъэгъотынкіэ, гъэсэныгъэм ылъэныкъокІэ, унэе Іофым ыкІи унэе хъызмэтым язэхэшэнкіэ дэрынэх.

«Унагъохэм, ныгъом ыкlи сабыигьом ІэпыІэгьу ягьэгьотыгъэнымкіэ, демографием ихэхъоныгъэкІэ зэшІотхырэм федэ къызэрихьырэр къегъэльагьо республикэм кьэхьухэрэм япчъагъэ зэрэщыхэхъуагьэм, унэгьо Іужьухэр нахьыбэ зэрэхъугъэхэм: икіыгъэ илъэсым Адыгеим сабый 4553-рэ къыщыхъугь, ар 135-кіэ ыпэрэ ильэсым нахьыб. Джырэ уахътэм республикэм унэгьо Іужьоу щыпсэурэм ипчъа**гьэ 7709-рэ мэхъу»,** — щысэхэр къыхьыгъэх КъумпІыл Мурат.

Мэкьуогьум и 1, 2022-рэ ильэс «Адыгэ макь»

ТекІоныгъэшхор къыдэзыхыгъэхэр тщыгъупшэхэрэп

Къалэу Мыекъуапэ, Адыгэ Республикэм, джащ фэдэу районхэм ветеранхэм я Советхэу ащызэхэщагъэхэм яліыкіохэр а купым хэтыгъэх, пстэумкіи нэбгырэ 41-рэ зэрэхъущтыгъэхэр. Адыгеим икіыгъэхэм япэщагъ Адыгэкъалэ иветеранхэм я Совет итхьаматэу Хъодэ Адам, ныбжьыкіэхэм афэгъэзэгъагъэр Удыкіэко Азмэт.

«Хэгьэгу зэошхом текіоныгьэр къыщыдэхыгьэным тиунагьо иlахьэу хишіыхьагьэр» зыфиіорэ темэмкіэ сочинение анахь дэгьу зытхыгьэ кіэледжакіохэр ары ныбжьыкіэ купым хэтыгьэхэр. Зэрэ Урысыеу фэдэу Адыгеими заом фэгьэхыгьэ сочинение анахь дэгьу зытхыгьэхэр кыхэхыгьэн-

хэмкіэ зэнэкъокъу тапэкіэ щызэхащэгьагь. Ащ хэлэжьагьэх республикэм имуниципальнэ образованиехэу «Джэджэ районыр», «Тэхьутэмыкьое районыр», «Мыекьопэ районыр», «Теуцожь районыр», «Шэуджэн районыр», «кьалэу Мыекьуапэ». Апэрэ шъуашэ зиІэ диплом къыфагъэшъошагъ Тэхъутэмыкьое районым ит гурыт еджапlэу N 25-м ия 10-рэ класс ис Егор Гусаровым, я 2-рэ шъуашэр Тэхъутэмыкъое районым игурыт еджапlэу N 13-м ия 8-рэ класс ис Владислава Мархель, я 3-р — Шэуджэн районым

класс ис Мэрэтыкьо Бэлл. Мы Іофтхьабзэм изэхэщакІох ТекІоныгъэм иреспубликэ фонд

игурыт еджапlэу N 10-м ия 7-рэ

итхьаматэу Нэхэе Юрэ, фирмэу «Интуристым» ипащэу КІыкІ Ерстэм, АР-м иветеранхэм я Совет итхьаматэу Къоджэ Асльан. Іофтхьабзэм ахъщэу пэ- Іухьагъэр зытыгъэр ветеранхэм (пенсионерхэм) ІэпыІэгъу ятыгъэнымкІэ Адыгэ республикэ фондэу Советскэ Союзым и Ліыхъужъэу Андырхъое ХъусеныціэкІэ щытыр ары.

Волгоград зэрэкіогьагьэхэм пэіухьэгьэ ахьщэр фондау «Текіоныгьэм» кьыіэкіэзыгьэхьагьэр УФ-м исенаторхэмрэ УФ-м и Къэралыгьо Думэ идепутатхэмрэ: А. В. Наролиныр, М. Къ. Хъопсэрыкьор, В. М. Резник, М. Р. Хьасанэкьор.

Адыгэ Республикэм ивете-

Джырэблагьэ Адыгеим икlыгьэ купышхо кьэлэ лlыхьужьэу Волгоград щыlагь.

ранхэм я Советрэ Адыгэ Республикэм гьэсэныгьэмрэ шіэныгьэмрэкіэ и Министерствэрэфондэу «Текіоныгьэм» игъусэхэу ильэс къэс ащфэдэ іофтхьабзэхэр зэхащэн мурад яі.

Волгоград кіонхэ зэхъум автобус зэтегьэпсыхьагьэ кьаратыгьагь. Адыгеим

ик/ыгъэ купыр Волгоград зынэсым Мэмай Іуашъхьэм имемориальнэ комплекс Іоф щызышІэхэрэр къапэгъокІыгъэх ыкІи купыр къезыщэкІыщтри кьафагьэнэфагь. Программэм хэтыгьэхэм ащыщых «Павловым иунэ», Адыгеим щыщхэу Сталинград заом хэлэжьагъэхэм апае Мэмай Іуашъхьэм щагъэпсыгъэ мыжъосыныр. Купым хэтхэм льэпкь шьуашэхэр ащыгьхэу, Урысыемрэ Адыгеимрэ ябыракъхэр аlыгъхэу къэгъагъэхэр ащ кІэлъыралъхьагъэх ык/и адыгэ ч/ыгум рахыгьэ етІэ Іэбжыбыр мыжьосыным ылъапсэ тыралъхьагъ. Нэужым Адыгеим щыщхэу фэхыгъэхэм ямыжъосын дэжь митинг щашІыгь, зы такъикърэ шъыгъуагъэх. Хэгъэгу зэошхом щыфэхыгъэхэм якомплексэу дунаим тетхэм анахь иным зекіуаліэхэм, егъашіэми амылъэгъугъэ саугъэт зэхэтхэр ашіогъэшіэгъонэу ныбжьыкіэхэм къаплъыхьагъэх: «Сталинград заом иліыхъужьхэр», «Родинзу— Ныр къэджэ», «Нэу шъыгъорэр», «Ліыхъужьхэм япчэгу» зыфиіохэрэр ыкіи нэмыкіхэр.

«Зал воинской славы» зыфиюрэм зыщэрэхэм ащ дэжь щытыгьэ дзэколл-къэрэгъулхэм язэблэхъун зэрэкюрэри ашюгьэшрэгьонэу зэрагъэльэгъугъ. Зэошхом илъэхъан Сталинград зэхэмыкъутэгъэ унэ къыдэнэгъагъэп. Зэолл миллиони 2-м ехъу ащ щыфэхыгъ. Мэмай уашъхьэм щагъэтылъыгъэр мин 34,5-рэ фэдиз.

Темыр Кавказым инэмыкі шъолъырхэм ялъытыгъэмэ, Адыгеим икіыгъэхэр нахь къызэрахэщыгъэхэр комплексым фэгъэзэгъэ ізшьхьэтетхэм къыхагъэщыгъ.

Алъэгъугъэр зэкіэ егъэшіэрэу ныбжьыкіэхэм агу къинэщт. Ліыхъужъхэу тэщ пае зыпсэ зыгъэтіылъыгъэхэм егъэшіэрэ щытхъур адэжь, тыщэіэфэ ахэр тищысэтехыпіэщтых.

Иван БОРМОТОВ. Адыгэ Республикэм иветеранхэм я Совет хэт.

Хэшъаер зэтырагъэуцожьы

Хэшъэе мэзхэм язэтегьэуцожьын Адыгеим щыльагьэкІуатэ. Чъыгыжъые цІыкІухэм язичэзыу гъэтІысыгьо Мыекъопэ районым щыкІуагь. ШІушІэ Іофтхьабзэм экологхэмрэ волонтерхэмрэ хэлэжьагьэх.

заулэ агьэнэфагь. Апэрэ чьыгхэр кьушъхьэтхыціэу Азэщ иіахьэу «Дахьо — Лэгьонакьэ» зыфиюрэ гьогум ия 16-рэ километрэ щагъэтІысхьагьэх. Экологическэ зекІо гьогуонищэу чІыпіэм щыгьэпсыгьэхэм язым илъагьо ахэр рекіокіых. Чіыопсым иіэ нэшанэхэмкІэ хэшъае--р къыщыкІыным къызэрекТурэр къыдыхэльытагьэу ар кьыхахыгь. Зэхахьэу «Экологическэ уплъэкІунымрэ мэзым икъэухъумэнрэ «Апшъэрэ еджапІэхэм азыфагу лабораториер» зыфиюрэм чынальэр бэджэндэу ыІыгъ, хэшъаем игъэтысхьанкіэ Іофтхьабзэми ар икіэщакіу. Пстэумкіи а чіыпіэм чъыгыжьые лъэпсэ 250-рэ щагьэт/ысхьагь. Ахэр Апшеронскэ гъэфэбапІэхэм къащагъэкІыгъэх. Чылапхъэ хъугъэр хэшьаем итіэмыпіэ, хэгьэкіэн ціыкіухэу илъэсищрэ къагъэкіыгъэхэр ары. Экологхэм къызэраlуагъэмкlэ, агъэт/ысхьэрэ чьыгхэм япроцентыш/у чыгум ештэ.

згум сштэ. «Процент 80 — 85-р чІыгум ештэ.

Хэшъаем игъэт ысхьагьэкулэ агъэнэфагъ. Апэрэ чьыгхэр кушъхьэтхыціэу Азэщ иіахьэу «Дако — Лэгъонакьэ» зыфиіорэ гьогум и 16-рэ километрэ щагъэт ысхьагъэх. кологическэ зекіо гъогуонищэу чіыем щыгъэпсыгъэхэм язым илъагъо кэр рекіокіых. Чіыопсым иіэ нэанэхэмкіэ хэшъае--р къыщыкіыным кызэрекіурэр къыдыхэлъытагъэу ар кыхахыгъ. Зэхахьэу «Экологическэ илъэкіунымрэ мэзым икъэухъумэнрэ Апшъэрэ еджапіэхэм азыфагу ла-

Шъугу къэдгъэкіыжьын, хэшъэе мэзхэм япроцент 99-р 2012-рэ ильэсым огневкэм ыгъэкіодыгъагъ. Адыгеим ар 2016-м къэсыгъ ыкіи ильэситіум къыкіоці къанэрэ щымыізу шъолъырым ит хэшъэе мэзыр ышхыгъ. Экологхэм ащ къыізкіахышъугъэу, щыпэ хэшъэе мэзэу къагъэнэн алъэкіыгъэр гектариплі ныіэп. Ау Тхылъ Пльыжьым дэт чъыгым икъызэтегъэнэнрэ изэтегъэуцожьынрэ пыльхэм мыщ фэдэ іофтхьабзэхэм яшіуагъэкіз хэшъэе мэзым изы гектар псэ къы-

пагъэкlэжьын алъэкlыгъ. Арышъ, ащ илъыгъэкlотэн хэлажьэ зышlоигъохэм зэкlэми ахэр къяджэх.

«Сигуапэу фэдэ Іофышіум сыхэлажьэ. Іофтхьэбзэ дэгъу. Сіэхэр псынкізу къычізкіынхэм сыщэгугъы. Згъэтіысхьэгъэ чъыгхэр зэкіз ыштэнхэу сыфай. Ыужкіз мыщ сыкъакіозэ, ахэр сыуплъэкіухэзэ сшіыщт», — къыддэгуащэ ишіошіхэмкіз волонтерэу Любовь Апахаджаевар.

«Непэ юфэу тшіэрэм къыткіэхьухьэхэрэмкіэ мэхьанэшхо иі. Дгъэтіысхьэрэ хэшъэе мэзыр тауж къикыщтхэм апай. Ашіэн, альэгъун фае. Адыгэ чіыгум егъашіэм къыщыкіыгъэр егъэгъотыжьыгъэныр, зэтегъэуцожьыгъэныр тэрэз, осэ ин иі», къеlуатэ мэзхэр къэухъумэгъэнхэмкіэ республикэ гупчэм ипащэу Александр Акопьянц.

Хэшъаем игъэтlысхьан мы илъэсым кьыкlоці льагъэкlотэщт. Чъыгыжьые минипліыр чіыгу гектаритіумэ арагъэкlунэу рахъухьагъ.

АНЦОКЪО Ирин.

«Адыгэ макь» Мэкьуогьум и 1, 2022-рэ ильэс

ЦІыфым ифитыныгъэхэмкІэ Уполномоченнэу Адыгэ Республикэм щыІэм 2021-рэ илъэсым Іофэу ышІагъэм ехьылІагъ

Докладыр зытегъэпсыхьагъэр къэралыгъо хабзэм икъулыкъухэм, чІыпІэ зыгъэІорышІэжьынымкІэ къулыкъухэм, ІэнатІэхэр зыІыгъхэм ыкІи общественностым ренэу цІыфым ифитыныгъэхэмрэ ишъхьафитыныгъэрэ япхыгъэ Іофыгъохэм Адыгэ Республикэм анаІэ щатырагъэтыныр, Уполномоченнэм икІэух зэфэхьысыжьхэм, ащ хабзэм икъулыкъухэмрэ ІэнатІэхэр зыІыгъхэмрэ игъо афилъэгъухэрэм атетэу Іофэу ашІэрэр агъэльэшыныр ары.

2021-рэ илъэсым Уполномоченнэм Іофэу ышІагьэм ехьылІэгьэ докладым цІыфым ифитыныгьэхэмрэ ишъхьафитныгьэрэ якъэухъумэн епхыгъэ Іофыгъо анахь шъхьа Іэхэм щалъы Іэсыгьэх. Ар шъхьитфэу зэхэт, пэубли, кІзух псалъи иІэх.

Докладым иапэрэ шьхьэ статистикэ пчьагьэхэм афэгьэхьыгь. Ахэм нафэ кьызэрашІырэмкІэ, 2021-рэ ильэсым нэбгырэ 364-мэ Уполномоченнэм зыкъыфагьэзагь, «линие плъырым» ителефонкІэ — нэбгырэ 29-мэ. Уполномоченнэм ышьхьэкІэ нэбгырэ 85-рэ ригьэблэгьагь. Уполномоченнэмрэ ащиаппаратрэ тхьаусыхэ тхыль 89-рэ кьаІукІагь, тхыль пстэуми япроцент 25-рэ ар мэхьу.

Социальнэу мыухьумагьэхэр: пенсионерхэр, ветеранхэр, сэкъатныгъэ зиlэхэр ары нахьыбэрэмкІэ Уполномоченнэмрэ ащ иаппаратрэ зыкъыфэзыгъэзагъэхэр. Тхылъ пстэуми япроцент 56-р ахэм къа эк эк ыгъ. Ахэм анэмыкіэу сабый ибэхэм, ахэр зыпlужьхэрэм, зыныбжь имыкъугъэхэм ыкІи ахэм ялІыкІохэм ятхылъ 20 (проценти 5,5-рэ); хьапсдэсхэм ыкІи ахэм я вахылхэм ятхыль 31-рэ (проценти 8,5-рэ); ІэкІыб къэралыгъохэм яцІыфхэм ятхылъ 17 (проценти 4,7-рэ); дзэкьулыкъушіэхэм ыкіи ахэм яунагьохэм арысхэм ятхылъи 3 (процент 0,8-рэ) къаlукlагъ.

Тхыльхэм япроцент 51-р социальнэ фитыныгьэхэр зэраукьуагьэхэм, япроцент 28,8-р цІыфхэм яфитыныгъэхэмрэ яшъхьафитыныгьэрэ зэраукьуагьэхэм афэгьэхьыгьагь. Псауныгьэм икъэухьумэн, медицинэ ІэпыІэгъу ягъэгъотыгъэным япхыгъэ тхыльхэм фэдэ 1,2-кІэ къахэхьуагъ.

Тхьаусыхэ тхылъхэм япроценти 4-р нэбгырэ пчъагъэмэ зэдызэхагъэуцуагъ. Ахэр анахьэу зыкlатхыгъэхэр псэупlэ къаратынымкlэ, Іофшlэнымкlэ фитыныгъэу яlэхэр зэраукъуагъэхэр ары.

Тхьаусыхэ тхыльхэм азыныкьом ехьур зэхагьэуцоныр къызыхэкІыгъэр гъэцэкІэкІо хабзэм ифедеральнэ къулыкъухэм ячІыпІэ къулыкъухэм ІзнатІэхэр ащызыІыгъхэр хабзэм диштэу зэрэземыкІуагьэхэр ары. Тхьаусыхэ тхыль 23-р чІыпІэ зыгъэІорышІэжьынымкІэ къулыкъухэм, тхыль 15-р республикэм

икъэралыгъо хабзэ икъулыкъухэм яlофышlэхэм унашъоу аштагъэхэм зэрамыгъэрэзагъэхэр ары.

2021-рэ ильэсым Мыекьуапэрэ ащ къыпэблэгъэ псэупіэхэмрэ адэсхэр ары нахьыбэу Уполномоченнэм зыкьыфэзыгъэзагъэхэр. Мыекъуапэ щыщ нэбгырэ 228-мэ ятхьаусыхэ тхылъ Уполномоченнэм ыціэкіэ къагъэхьыгъ. Нэмыкі чіыпіэхэм тхьаусыхэ тхылъэу къарыкіыгъэр мыщ фэдиз мэхъу:

Aдыгэкъалэ — 3

Джэджэ районым — 16
Кощхьэблэ районым — 5
Красногвардейскэ
районым — 2
Мыекьопэ
районым — 56
Тэхьутэмыкьое
районым — 13
Теуцожь районым — 4
Шэуджэн районым — 3
Хьапсхэм — 17.

Урысые Федерацием инэмыкі шъолъырхэм:

Астраханскэ хэкум — 3

Владимирскэ хэкум — 1 Ивановскэ хэкум — 1 Краснодар краим — 4 Красноярскэ краим — 1 Нижегородскэ хэкум — 1 Ростов хэкум — 2 Ставрополь краим — 3 Ямало-Ненецкэ автоном коим — 2 Москва — 2.

ЦІыфхэм яфитыныгъэхэр, япшъэрылъхэр, правэмкіэ шапхьэхэр, хэбзэгъэуцугъэм, федеральнэ, регион программэхэм яположениехэр икъоу зэрамышіэхэрэр ары Іофыгъомэ азыныкъо нахьыбэр къызыкіэтэджыгъэр.

Хэмыплъэхэу тхылъ гори къагъэнагъэп. Ахэмкіэ Уполномоченнэми, ащ иаппарат июфышіэхэми уплъэкіунхэр зэхащагъэх, къулыкъу гъэнэфагъэхэм зафагъэзагъ, ціыфхэм

консультациехэр афызэхащагьэх, яюфхэр афызэхафыгьэх. Пстэумкии закъыфэзыгьэзагьэмэ япроцент 54-мэ яльэlу афагьэцэкlагь.

Я 2-рэ шъхьэр цІыфым ифитыныгьэху, ишъхьафитыныгьэу аукьуагьэхэр зыпкь игьэуцожыгьэнхэмкіэ Уполномоченнэр зэрадеіагьэм фэгъэхьыгь. Тхьаусыхэ тхыль 81-мэ цІыфхэм псэупіэ арагъэгьотынымкіэ, щыіэкіэ амалэу яіэр нахьышіу шіыгьэнымкіэ, унэ зэращэфыщт ахъщэ ятыгьэнымкіэ, унэ-коммунальнэ фэіо-фашіэхэр афэгьэцэкіэгьэнхэмкіэ фитыныгьэу яіэхэр зэраукъуагъэхэмкіэ ямырэзэныгьэхэр къащыраіотыкіыщтыгьэх.

Къалэу Мыекъуапэ ыуж псэуп1эхэм япхыгъэ тхьаусыхэ тхылъхэмкlэ нахьыбэу закъыфэзыгъэзагъэхэр Мыекъопэ, Тэхьутэмыкьое, Джэджэ районхэм ащыпсэухэрэр ары.

Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хэбзэ къулыкъухэм гъэрек пректо цінфхэр зыщыпсэущт унэхэр ягъэгъотыгъэнхэмкіз пофтхьэбзэ гъэнэфагъэхэр зэрахьагъэх, Уполномоченнэм ыпэрэ докладхэм игъо ащилъэгъугъэхэм ащыщхэр къыдалъытагъэх.

Ізшэ зэlуупіэныгъэхэм ахэлэжьэгъэ ветерани 3-мэ, сэкъатныгъэ зиіэхэр зэрыс унэгъуи 6-мэ, сабый ибэ, ны-тыхэр зышъхьарымытыжь кіэлэціыкіу 78-мэ, унэгъо ныбжьыкіи 138-мэ 2021-рэ илъэсым унэхэр аратыгъэх. Джащ фэдэу зэхэтэкъонкіэ щынагъоу щыт унэхэм нэбгырэ 70-рэ къачіащыжьыгъ, фэтэрыбэу зэхэт уни 167-у нэбгырэ мини 9,62-рэ зыщыпсэухэрэм гъэцэкіэжьын Іофшіэнхэр арашіыліагъэх.

Мы аужырэ илъэсхэм нахышум ылъэныкьок!э республикэм зэхьок!ыныгъабэ къыщыхъугъ. Ным, к!элэц!ык!ухэм, унагъом, зыныбжь хэк!отагъэхэм, сэкъатныгъэ зи!эхэм ык!и нэмык! купхэм социальнэ !эпы!эгъу ятыгъэным ехьыл!эгъэ !офыгъуабэ зэрахьагъ.

Сабыйхэр нахьыбэу кьэгьэ-хьугьэнхэмкіэ, ныр, кіэлэціы-кіухэр, унагьор къэухьумэгьэнхэмкіэ амалхэр зехьэгьэнхэр — Урысыем пстэуми апэ щырагьэшъырэ пшъэрыльэу щыт. Тикъэралыгьо инепэкіэ ыкіи инеущкіэ ахэр мэхьанэшхо зиіэ іофыгьоу щытых ыкіи хабзэм

илъэгэпіэ пстэуми ащыіэ къулыкъухэмрэ обществэмрэ зэдырагъаштэзэ а Іофшіэныр зэхащэн фае.

Уполномоченнэм Іофэу ышіэреже истыныгь режери, мед мехфы дитыныгь эхэр зыпкь зэрэрагьэуцожьхэрэм яхьылІэгъэ къэбархэр интернет-сайт зэфэшъхьафхэм, гъэзетхэу «Советскэ Адыгеим», «Адыгэ макьэм», «Майкопские новости» кьарэхьэх. Уполномоченнэр зыхэлэжьэгьэ телевизионнэ репортаж заулэ республикэ телевидениемкІэ къагьэлъэгъуагъ. ЦІыфым ифитыныгъэхэмкІэ Уполномоченнэу Урысые Федерацием щыІэм ибюллетенэу N 11-р зытетэу 2021-рэ илъэсым къыдэкІыгъэм Уполномоченнэм истатьяу Адыгеим ис сабый ибэхэм, нытыхэр зышъхьарымытыжь кІэлэцІыкІухэм унэхэр ятыгъэнхэмкІэ Іофыгьоу къзуцухэрэм яхьылІагьэр къихьагь.

2021-рэ илъэсым Уполномоченнэм иаппарат иІофышІэхэри Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ и Министерствэ илІыкІохэри правовой шІэныгъэм и Мафэу Мыекъуапэрэ Мыекъопэ районымрэ яеджапІэхэм ащызэхащагъэм хэлэжьагъэх.

Ціыфым ифитыныгъэхэмкіэ Уполномоченнэу Урысые ФеРеспубликэм и МВД, Урысыем и Следственнэ комитет Адыгэ Республикэмкіэ иследственнэ гьэіорышіапіэ, гьэцэкіэкіо хабзэм ифедеральнэ къулыкъухэм янэмыкі чіыпіэ органхэм япащэхэр ягъусэхэу ціыфхэм яфитыныгъэхэм якъэухъумэн епхыгьэ Іофыгъуабэ гъэхъагъэ хэльэу зэшіуахыгъ. 2020-рэ илъэсымкіэ Уполномоченнэм идоклад къыщихыыгъэгъэ предложениехэм япроцент 60 фэдизыр щыіэныгъэм щыпхыращыгъ.

Ау къэlогъэн фае цІыфхэм яlофыгъохэм язэшlохынкlэ къэралыгъо, муниципальнэ кьулыкыушlэхэм ащыщхэм гугъуемылыныгъэ къзралыгъо хэбзэ къулыкъухэм цыхьэу афашlырэр ащ нахь къызэрэригъэlыхыгъэр.

Уполномоченнэм къы ук юра тхьаусых тхылъхэм анахьэу къаща втыхэрэр цв ф куп заулэмэ унэ къаратынымк вунэкоммунальнэ фэго-фаш вхэм ягьэцэк в медицинэ в пывыгъу дэгъу къаратынымк в в в учхэр къаратынымк в ритыныгъзу я в зэраукъо-хэрэм, къэралыгъо, муниципальна къулыкъуш эхэм, полицием и участков уполномоченнэхэм я в офш в кылы в в офыгъохэр ары.

Уполномоченнэр кьэралыгьо

2021-рэ илъэсым нэбгырэ 364-мэ Уполномоченнэм зыкъыфагъэзагъ, «линие плъырым» ителефонкІэ — нэбгырэ 29-мэ. Уполномоченнэм ышъхьэкІэ нэбгырэ 85-рэ ригъэблэгъагъ. Уполномоченнэмрэ ащ иаппаратрэ тхьаусыхэ тхылъ 89-рэ къаІукІагъ.

дерацием щыІэ Т. Н. Москальковар кіэщакіо зыфэхъугъэ Іофтхьабзэм Уполномоченнэри ащ иаппарат июфышюхэри хэлэжьагьэх, Урысыем июристхэм я Ассоциацие игъусэхэу ахэм правовой марафон пенсионерхэм афызэхащагъ. Ащ чанэу кьыхэлэжьагьэх Адыгэ Республикэм псауныгьэр къэухъумэгъэнымкІэ и Министерствэ, Урысые Федерацием пенсиехэмкІэ и Фонд Адыгэ Республикэмкіэ и ГъэІорышіапіэрэ ичіыпіэ подразделениехэмрэ, Адыгэ Республикэм иочылхэм я Палатэ, Урысыем июристхэм я Ассоциацие и Адыгэ шьольыр кьутамэ, федеральнэ учреждениеу «Медикэ-социальнэ экспертизэмкІэ Адыгэ Республикэм и Бюро шъхьаlэ». Зэпахырэ -едек тэтык мехфо! еімехку хьыльагьэм епхыгьэу, цІыфхэм япсауныгъэрэ ящыІэныгъэрэ щынэгьуапІэ имыгьэуцогьэным тегьэпсыхьагьэу правовой марафоныр заочнэу республикэм щызэхащэгъагъ.

Адыгэ Республикэм ипрокуратурэ, Мыекъуапэрэ районхэмрэ япрокуратурэ, Адыгэ

хабзэм икьулыкьухэм, чіыпіэ зыгьэіорышіэжьынымкіэ къулыкьухэм япащэхэм, іэнатіэхэр зыіыгьхэм къяджэ докладым игьо щильэгъугьэхэм анаіэ къатырадзэнэу.

Цыфхэм яфитыныгъэхэмрэ яфедэхэмрэ якъэухъумэнкіэ, щыкіагъэу къыхагъэщыгъэхэм ядэгъэзыжьынкіэ докладым игъоу щалъэгъугъэхэм къулыкъухэри, ведомствэхэри, ізнатіэхэр зыіыгъхэри зэрарыгъозэщтхэм Уполномоченнэми ащ иаппарат июфышіэхэми яцыхьэ

Адыгеим щыпсэухэрэм яюфыгьохэм язэшюхынкіэ, ахэм яфитыныгьэхэмрэ яфедэхэмрэ якьэухьумэнкіэ іэпыіэгьу къыфэхьугьэ пстэуми Уполномоченнэр льэшэу афэраз.

А. Я. ОСОКИН. ЦІыфым ифитыныгьэхэмкіэ Уполномоченнэу Адыгэ Республикэм щыіэр.

(Уполномоченнэм идоклад зэрэпсаоу тигъэзет исайтэу WWW.ADYGVOICE.RU зыфи lорэм ижъугъотэщт).

«Адыгэмакь» Мэкъуогъум и 1, 2022-рэ илъэс

Ректорхэм язэхэсыгъу

Адыгэ Республикэм ыкІи Краснодар краим арыт апшъэрэ еджапІэхэм яректорхэм я Президиум и Совет изэхэсыгьо мы мафэхэм Адыгэ къэралыгъо университетым щыкІуагъ. Ар зэрищагь ректорхэм я Совет ипащэу, Пшызэ кьэралыгьо технологическэ университетым ипрезидентэу Владимир Лобановым.

Іофтхьабзэм хэлэжьагъэх АР-м гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ иминистрэ ипшъэрылъхэр зыгъэцэкІэрэ Евгений Лебедевыр, Къыблэ федеральнэ университетым ипрезидентэу, Урысыем и Къыблэ иректорхэм я Совет ипащэу Марина Боровскаяр, Мыекъопэ къэралыгьо технологическэ университетым ипрезидентэу ТхьакІущынэ Аслъан, Адыгеим ыкІи Пшызэ шъолъыр яапшъэрэ еджапІэхэм яректорхэр.

АР-м и Лышъхьэу Къумпіыл Мурат ыцІэкІэ зэхахьэм къекІолІагьэхэм шІуфэс къарихыгь АР-м гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ иминистрэ ипшъэрыльхэр зыгьэцэкІэрэ Евгений Лебедевым. Ректорхэм я Совет ыгьэцэкІэрэ Іофым мэхьэнэ ин зэриІэр ащ къыхигьэщыгь.

- Гъэсэныгьэм хэхьоныгьэхэр ышІынхэр, научнэ-гьэсэныгъэ ыкlи инновационнэ кlyaчіэ апшъэрэ еджапіэхэм яіэныр къэралыгъомкІэ федэ. Тикъэралыгьо къытыральхьэгьэ санкциехэм апкъ къикіыкіэ непэ тызэрыгущы і эщт темэхэр зигьо кьэсыгьэх. Отечественнэ экономикэм ыкІи социальнэ сферэм япытагъэкІэ джырэкІэ заушэты. ШІэныгъэмрэ гъэсэныгъэмрэ уиІ эубытып І эу сыд фэдэрэ къиныгьуи зэпыпчын, экономикэм зыпкъитыныгъэ иІэн, хэхъоныгъэхэр ебгъэшІын плъэкІыщт, къыІуагъ Евгений Лебедевым.

Шъолъырхэм социальнэ-экономическэ хэхъоныгъэ ашІыным аужырэ шапхъэхэм адиштэрэ университетхэм я ахьыш у хэль. Цифровой кодэу «университет 3.0» къызфагьэшьошагьэхэм ащеджэрэ студентхэм научнэ ушэтынхэр ашіын ыкіи предпринимательствэм ылъэныкъокіэ яшіэныгъэхэм ахагъэхъон-

- Шъолъырхэм хэхъоныгъэ ашынымкіэ апшъэрэ еджапіэхэр ІэубытыпІэу зэрэщытхэр къыд-

гурэlo. Ежьхэми джы ар нахь зэхашІэ хъугъэ. Къыхэгъэщыгъэн фае, ТхьакІущынэ Аслъан къыщыублагьэу Адыгеим ар сыдигъуии щызэхашІыкІыгъ. Университетым ыкІи федеральнэ бюджетым амалэу къатыхэрэр республикэм ищык агъэхэм апэlуагъэхьагъ. А Іофшіэным сыдигъокІи мэхьанэшхо шъолъырым щыраты, — къыІуагъ ректорхэм я Совет ипащэу Мария Боровскаям.

- Кураторствэм епхыгьэ шапхъэхэм къызэрэдалъытэрэмкІэ, группэ пэпчъ зы куратор фэгъэзагъ. Ахэм яюфшен анахьэу зэпхыгьэр студентхэм афэсакъынхэр, гъэсэныгъэ-пlуныгъэм епхыгьэу ыкІи еджэн-методическэ лъэныкъо зэфэшъхьафхэмкіэ Іоф адашіэныр япшъэрыль. -ынеал Імамен и вы е вымынежд къохэмкІэ студентхэр къиныгъо ифагьэхэмэ, ІэпыІэгьу афэхъух. НыбжыкІэхэм Іоф адэшІэгъэныр зышюгьэшюгьонхэр ары куратор сэнэхьатыр зыфэгьэшьошагьэр. Тикураторхэм зэкІэ Армавир къэралыгьо университетым яшІэныгъэхэр щахагъэхъуагъ, elo культурэмкІэ Пшызэ къэралыгьо университетым иректорэу Сергей Зенгиным.

Джащ фэдэу зэхэсыгъом хэлэжьагьэхэр проектэу «Стартап как диплом» зыфиlорэр щыІэныгъэм зэрэпхыращыщтым тегущыІагьэх.

Іофтхьабзэм икізухым Адыгэ къэралыгьо университетым шІэныгъэм и Паркэу къыщызэІуахыгъэм рагъэблэгъагьэх. ХьакІэхэм лабораториякІэу ашІыгьэхэр арагьэльэгьугьэх. Джащ фэдэу Республикэ естественнэ-хьисап еджапІэм щагьэпсыгьэ «Хьисап паркым» ахэр ащагъэх.

ДЕЛЭКЪО Анет.

Уголовнэ Іоф къызэІуахыгъ

Урысыем щынэгьончьэнымкІэ ифедеральнэ кьулыкьу и ГьэІорышІапІэу Адыгеим итым уголовнэ Іоф кънзэГуихыгъ пкъншъолым лъэшэу фезыпъэшІэрэ веществор пъэбыльыпъэкІэ зэрэзэращэщтыпъэм епхыгьэу.

Урысыем и Уголовнэ кодекс ия 226.1-рэ статья иапэрэ ІахькІэ Іофыр къызфызэІуахыгьэр илъэс 45-рэ зыныбжь бзылъфыгь.

ГъэІорышІапІэм иІофышІэхэм агьэунэфыгь 2022-рэ илъэсым имэлылъфэгъу мазэ поселкэу Яблоновскэм щыпсэурэ бзылъфыгъэм Интерфедэхи, ІэкІыб къэралыгьохэм гьэхьагь) зэкІэмкІи грамм 600 къаубытыгь.

ащыщ щыпсэурэ амыгьэунэ- хьоу зыхэльыр къызэрэзіэкіифыгъэ цыфым оды зышыхэу пкъышьолым лъэшэу фезыгьэшІэрэ «сибутраминэу» («УФ-м и УК ия 234-рэ ыкІи нэмыкІ статьяхэм апае пкъышъолым лъэшэу фезыгъашІэхэрэм яспискэу» УФ-м и Правительствэ 2007-рэ ильэсым итыгьэгьэзэ мазэ и 29-м, 1964, и Унанетым иамалхэр къызфигьэ- шъоу къыдигъэкІыгъэмкІэ ха-

гъэхьагъэр.

Дунэе почтэ къэтІупщынымкІэ амалэу щыlэр къызфигъэфеди, хэбзэгьэүцүгьэр ыукьозэ бзыльфыгъэм пкъышъолым лъэшэу фезыгьэшІэрэ пкъыгьор Адыгеим къырищагь ыкІи ар зэпхыныгъэмкіэ отделением къыщыратыжьы пэтзэ щынэгьончъэнымкіэ къулыкъум июфышіэхэм

уахътэм зэхэфынхэр макіох. Урысыем и УК истатьякІэ мы хьапс.

Уголовнэ ІофымкІэ джырэ бзэджэшІагъэм пщыныжьэу пыльыр илъэси /-м нэсыр

Ахъщэ нэпцІ 12 къыхагъэщыгъ

2022-рэ ильэсым мэзищэу пыкlыгьэм Адыгеим щылэжьэрэ банкхэм банкнот нэпці 12 фэдиз къащыхагьэщыгь, блэкіыгьэ ильэсым мыщ фэдэ иуахътэ егъэпшагьэмэ, мы пчъагьэр фэдэ 1,5-кlэ нахыб.

ЫпэкІи зэрэщытыгьэу, бзэуехни тонуньо данкнот инхэу сомэ мини 5-р ары ашІыхэрэр. «Шъузэрэщэфэрэ ахъщэр

нэпціэу зыгорэкіэ шъуегуцэфагъэмэ ащ шъутегушхоу шъурынэпцІыр къызфэбгьэфедагьэу

укъызаубытыкІэ, уголовнэ Іоф къыпфызэlуахыщт. Ахъщэр нэпмыщаф, сыда піомэ ахъщэ цізу гуцафэ шъушіыгьэмэ, ар ауплъэкІунэу банкхэм зафэ-

жъугъэзэн фае. А фэlo-фашlэм ыпкіэ хэлъэп, — elo Урысыем и Банк и Къутамэ — Льэпкь Банкэу АР-м щыlэм игъэlорышакко игуадзэу Ирина Оденцовам.

Урысыем и Банк исайтэу «Наличное денежное обращение» зыфиюрэм узихьэкіэ, урысые ахъщэм ишъыпкъагъэ зыщыбгъэгъозэн плъэкІыщт. Джащ фэдэу тучанхэу App Store ыкlи Google Plau яприложениеу «Банкноты Банка России» зыфиюрэр ахъщэ нэпцыр къыщычІэбгъэщынымкІэ ыпкІэ хэмыльэу ІэпыІэгъу къыпфэхьущт. Приложением ежь-ежьырэу ахъщэ нэпціыр къыхигъэщын ылъэкІыщтэп, ау банкнотыр нэпціымэ къызэрэпшіэщт нэшанэхэр итхагъэх.

> Урысыем и Банк и Къутамэу — Лъэпкъ Банкэу АР-м щы Іэр

Лъэтегъэуцу

Дунэе литературнэ зэнэкъокъу

КІэлэціыкіу литературнэ тхыгъэхэмкіэ Дунэе зэнэкъокъоу адыгэ усакіоу Жэнэ Къырымызэ ыціэкіэ зэхащэрэм икіэщакіу Адыгэ къэралыгъо университетыр.

Ащ гухэль шъхьаlәу иlәр сәнаущыгь зыхэль авторхәу кlәлэцlыкlу художественне литературемкlе гьезагь у loф зышелературемке гьезагь у loф зышелературем кыхегь у loф зышелературем кыхегь у loф зыкаты кlезагь у loф зыкаты кlезагь у loф зыкаты кlезагь у loф зыкаты кleзагь у loф зыхелы кleзагь у loф захены к

Адыгабзэр кавказыбзэ анахьыжъхэм ащыщ, ар къызэте-гъэнэнымкіэ ыкіи ухъумэгъэнымкіэ нахьыжъи, нахьыкіи ащрыгущыіэнхэм мэхьанэшхо зэриіэр кіигъэтхъэу гъэпсыгъэ мы іофыгъошхом ипроект.

КІэлэцІыкІу литературнэ тхыгъэхэмкІэ Дунэе зэнэкъокъум изэхэщакІохэм пшъэрылъ шъхьа-Ізу зыфагъэуцужьырэр адыгабзэкІэ ыкІи урысыбзэкІэ кІэлэцІыкІухэм апае тхэрэ авторхэр, сурэтхэр зышІыхэрэр, поэзием ыкІи прозэм алъэныкъокІэ зэдзэкІакІохэр къыхэгъэщыгъэнхэр ары.

Жъоныгъуакіэм и 25-м Адыгэ къэралыгъо университетым и Научнэ тхылъеджапіэ Дунэе литературнэ зэнэкъокъум илъэтегъэуцо щыіагъ. Іофыгъом мэхьанэ фашіэу АКъУ-м филологиемрэ культурэмрэкіэ ифакультет иіофышіэхэр, АР-м шіэныгъэмрэ гъэсэныгъэмрэкіэ ыкіи культурэмкіэ иминистер-

ствэхэм яліыкіохэр, журналистхэр ыкіи зэлъашіэрэ адыгэ усакіоу Жэнэ Къырымызэ ыкъоу, шіэныгъэлэжьэу Жэнэ Заур ащ хэлэжьагъэх.

Лъэтегьэуцор къызэlуихыгь ыкІи зэрищагь АКъУ-м иректорэу, хьисап шІэныгъэхэмкІэ докторэу Мамый Даутэ. Гупшысэ гъэшІэгъонэу адыгабзэм фэлэжьэщтэу, къыткІэхъухьэрэ кІэлэцІыкІухэм гушъхьэгъомылэ афэхъущтыр тичІыпІэгьоу, Москва щыпсэурэ театрэ продюсерэу КІуращынэ Лейлэ зэригукъэкІыр, ректорым игуапэу ащ зэрэдыригьэштагьэр, адыгэ кІэлэцІыкІу литературэм иублапІэ щытыгьэу, ащкІэ Іофышхо зылэжьыгъэ усакІоу Жэнэ Къырымызэ ыцІэкІэ зэнэкъокъур зэрэзэхащэрэм шюгьэшхо июн зэрильытэрэр къыІуагъ. Мы ІофыгьокІэ иным чинеп дыгвачхеф мехнечженех зэрафэразэр къыкІигьэтхъыгъ ыкІи гущыІэр ритыгь усакІоу Жэнэ Къырымызэ ыкъоу Заур. Къырымызэ иунагъо ыцІэкІэ къызэрэгущыІэрэр ащ къыІуагъ. Лъэпкъыр щызыгъаlэу, зыlэтырэр иныдэлъфыбзэ фыщытыкІэу етк дытышедек уедь делидыф итворчествэкіэ, ащ зэхэшіабэу ыгу пхырищыгъэхэмкІэ пасэу зэришІагъэр къыхигъэщыгъ. Непэ адыгабзэмкІэ, литературнэ тхыгъакіэхэмкіэ кіэлэціыкіухэм апае Дунэе зэнэкъокъоу ращэжьагъэм ипшъэрылъхэр дахэу зэшіуахынхэу, шіуагъэ къафихьынэу къафэльэіуагъ.

Гупшысэ шъхьа эр зигукъэк эу КІуращынэ Лейлэ лъэтегьэуцом щы агъ ык и къыщы гущы агъ. Имурад ехьыжьагьэ епхыгьэу Адыгеим зыщыІукІэгьэ пстэуми зэрагьэрэзагьэр, мы Іофыгьо иным зэрэдырагъэштагъэр, Дунэе литературнэ зэнэкъокъум мэхьанэшхоу иІэр къагурыІоу, ащ изэшІохын яшъыпкъэу зэрэфежьагьэхэмкІэ «тхьашъуегьэпсэу» къариlуагъ. Ащ пыдзагъэу Дунэе литературнэ зэнэкьокъум ишапхъэхэм нахь игъэкІотыгъэу къащыуцугъ. Къыхэутыгъэ литературнэ тхыгьэхэу щымытхэу, непэрэ сабыйхэм агу тешІыкІыгьэ литературнэ тхыгьэ дэгьухэр автор зэфэшъхьафхэм къа-ІэкІэкІынхэм зэрэщыгугъыхэрэр ыкІи Іофыр, щэч хэмылъэу, дахэу зэрэльыкІотэщтым ицыхьэ зэрэтельыр къыІуагь.

Зэнэкъокъум илъэтегъэуцо псэлъэ кlэкl къыщишlыгъ университетым адыгэ филологиемрэ культурэмрэкlэ ифакультет идеканэу Хьамырзэкъо Нуриет.

Дунэе зэнэкъокъур кІэлэцІы-

кіухэу илъэси 3 — 5 зыныбжьхэм, анахь ціыкіу дэдэхэм зэратегъэпсыхьагъэр, ащ къыхэкізу ашіэщт іофыбэм яа 1-рэ іахь «Ціыкіужъый» цізу зэрэфаусыгъэр, зиакъыл мыуцугъэ сабыим ыбзэ, илитературэ, къешіэкіыгъэ дунаир, ціыфэу къэзыуцухьэхэрэр ыкіи ахэм агурыіон ылъэкізу гъэсэныгъэпіуныгъэм зэрафэкіощтымкіз

къешіэкіыгъэ дунаир, ціыфэу къэзыуцухьэхэрэр ыкіи ахэм агурыіон ылъэкізу гъэсэныгъэпіуныгъэм зэрафэкіощтымкіз литературэр, прозэр ыкіи поэзиер аныбжь, яакъыл диштэу гъэпсыгъэнхэр Іофыр лъызыгъэкіотэщтзу ылъытагъ. Литературнэ зэнэкъокъум дунэе мэхьанэ иіз зышіырэр ащ тыдэрэ чіыпіз щыпсэурэ адыги къыхэлэжьэн амал зэриіэр арэу

къыІуагъ. Нуриет литературнэ

тхыгьэхэр бзэм идэхэгьэ-Іушы-

гьэ зэхыуагьашІэу ыкІи кІэлэ-

ціыкіухэмкіэ гурыіогьошіухэу щытынхэ зэрэфаер кіигьэт-хъыгь, ямурад ехьыжьагьэ щытхьу хэльэу зэшіохыгьэ хъунэу къафиіуагь.

Лъэтегъэуцом къыщыгущы-Іагъ искусствоведэу Сулейман Фатимэ, ащ ынаІэ анахьэу зытетыгъэр литературнэ тхыгъэхэр зэрифэшъуашэу, нэр пІэпахэу сурэтхэмкІэ гъэкІэрэкІэгъэнхэр ары.

Дунэе зэнэкъокъум июфыгъо инхэмкіэ гъззагъзу хэлажьэхэмэ зышюигъохэм аныбжь илъэс 18 хъугъэн, атхыхэрэр илъэси 3 — 5 зыныбжь сабыйхэм яакъыл къыгъзущзу, зэхахырэм кіигъэгушіухэу, сурэтхэм гупшысэ шъхьаіэр кіагъэтхъзу щытынхэ зэрэфаер къыхагъэщыгъ.

Лъэтегъэуцом литературнэ зэнэкъокъумкІэ упчІабэу къэуцурэм джэуап аритыныр фызэшІокІыгь. Мыщ фэдэ гупшысэ иныр зылэжьырэ зэнэкъокъур ильэс къэс зэхащэзэ зэрашІыщтыр, текІоныгъэр къыдэзыхыхэрэр ахъщэ шІухьафтынхэмкІэ зэрагьэшІощтхэр къаІуагь. Іофтхьабзэм Жэнэ Къырымызэ, Къуекъо Налбый, Адыгэ Хасэр, КъокІыпІэм шыпсэурэ лъэпкъхэм искусствэхэмкІэ якъэралыгъо музей, театрэ ІофышІэхэм я Союз, нэмыкІхэри къызэрэхэлэжьэщтхэр щыкІагьэтхъыгь. Тэри «Гъогу маф!» етэю проектыкіэ инэу бзэм, литературэм, культурэм, анахьэу цІыфыкІэм ипІун хахъо фэзышІыщт Дунэе кІэлэцыкіу литературнэ зэнэкъокъум.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Мэзхэм шъуащысакъ!

МашІохэм япроцент 80-р мэзхэм кънзащыхъурэр зыгъэпсэфыгъо, мэфэк мафэхэр ары.

Дунаир къызыфэбэжьыкіэ къэлэдэсыбэмэ зыгъэпсэфыпіэ чіыпізу мэзхэр къызэрэхахырэм ар епхыгъ. Ахэр зэрэгуізтыпізм, жьы къабзэ къащащэн зэралъэкіыщтым зыфещэх. Ау узэрэсакъын фаер, тхьамыкіагъо къэхъун зэрилъэкіыщтыр зыізкіагъэзы.

МашІом ыпкъ къикІыкІэ мэзым чІэ-

нагъэ езыгъэшІыхэрэм Урысые Федерацием и Уголовнэ кодекс ия 261-рэ статья диштэу пшъэдэкІыжь арагъэхы. Сомэ мин 200-м къыщегъэжьагъэу сомэ мин 400-м нэс тазырэу ахэм арагъэты, илъэси 4-м нэсэу хьапс атыралъхьэ.

Мыекъопэ районым щыпсэухэу, ихьакіэхэу лъытэныгъэ зыфэтшіыхэрэр! Мэзхэм шъуащысакъ, машюм ахэм закъыщимыштэнымкіэ мыщ тетэу шъузекіомэ нахьышіу:

- губгъохэмрэ мэз гъэхъунэхэмрэ арыт уцыжъ гъугъэхэм лыгъэ яшъумыдз. Арэущтэу зыгорэ зекloy зышъулъэгъукlэ къызэтешъу laж;
- чъыг гъугъэхэр бэу зыхэт мэзым машю щышъумыш!;
- машюр дэгъоу псыкіэ жъугъэкюсэжь. Яжьэр тіэкіу зэіыжъугъэкіоти шюмыкі мыкіосэжьыгъэхэр къэнагъэхэмэ зэжъугъаші. Арэущтэу къызычіэкіыкіэ джыри зэ псы хашъукі;
  - мык юсэжьыгъэ сырнычхэр, ту-

тынхэр, петардэхэр, шэф остыгъэхэр мэзым къыхэшъумынэх;

- автомобилькІэ е мотоциклэкІэ мэзым шъухэмыхьэмэ нахьышІу;
- мэзым щысакъынхэ зэрэфаер шъуиныбджэгъухэми шъуинэ lycэхэми агурыжъугъаly.

МашІом мэзым зыкъыщиштагьэу зышъулъэгъукІэ псынкІэу телефонхэу **01-мкІэ** е **112-мкІэ** шъуафытеу.

3. А. БЭРЭТАР. Къалэу Мыекъуапэрэ Мыекъопэ районымрэ мэшіогъэкіосэнымкіэ якъэралыгъо инспектор.

Зэхэзыщагьэр ыкІи къыдэзыгьэкІырэр:

Адыгэ Республикэм

лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэ-

ъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет Адресыр:

ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэ-

щыІэр: 385000, къ. Мыекъуапэ,

ур. Первомайскэр,

Телефонхэр:

приемнэр:

52-16-79,

Редакцием авторхэм

къаІихырэр А4-кІэ

заджэхэрэ тхьапэхэу

зипчъагъэкІэ 5-м

емыхъухэрэр ары. Са-

гырхэм азыфагу 1,5-рэ

дэлъэу, шрифтыр 12-м нахь цІыкІунэу

щытэп. Мы шапхъэ-

хэм адимыштэрэ

тхыгъэхэр редакцием зэкІегъэкІожьых. E-mail: adygvoice@ mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр: Урысые Федерацием

хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтын-хэмкІэ ыкІи зэльы-ІзсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ

и Темыр-Кавказ

чІыпІэ гъэІорышІапІ, зэраушыхьатыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

OAO-y

«Полиграф-ЮГ»,

385000,

къ. Мыекъуапэ,

ур. Пионерскэр,

268

ЗэкІэмкІи

пчъагъэр

4474

Индексхэр

П 4326

П 3816

Зак. 994

Хэутыным узщы-

Самбо

Дзэ къулыкъум зыфагъэхьазыры

Хэгьэгу гъунапкъэхэм яухъумакlо и Мафэ фэгьэхьыгьэу самбэмкlэ зэlухыгъэ зэнэкъокъу Новочеркасскэ щызэхащагъ.

Илъэс 16 – 18 зыныбжь кlалэхэр алырэгъум щызэнэкъокъугъэх. Адыгэ Республикэм самбэмкlэ испорт еджапlэ зыщызыгъэсэрэ ныбжьыкlэхэм зэlукlэгъухэм медали 3 къащахьыгъ.

Тыгъужъ Тимур, кг 53-рэ, апэрэ чІыпІэр къыдихыгъ. БэнакІор тренерхэу Делэкъо Адамрэ Хьабэхъу Адамрэ агъасэ. Мэлгощ Адам, кг 58-рэ, зыхэт купым текІоныгъэр къыщихьыгъ. ЛІыхъурэе Мурат, кг 58-рэ, ятІонэрэ чІыпІэр къыфагъэшъошагъ. Тренерхэу Делэкъо Адамрэ Гъомлэшк Алыйрэ бэнакІохэм япащэх.

— Дзэ къулыкъум ныбжык вхэм зыфагъэхьазырзэ, спорт зэнэкъокъухэм ахэлажьэх, явлэвэсэныгъэ хагъа-хъо, — къытивуагъ Адыгэ Республикэм самбэмк в испорт еджап в ипащэу, спортымк в дунэе класс зи в мастерэу Делэкъо Адам. — Спорт лъэпкъ зэфэшъхьафхэм апылъхэу япсауныгъ агъэпытэ. Хэгъэгум игъунапкъэхэм яухъумак вхэм тибэнак вхэр тапэк в агудгъэк в эщтых.

Урысыем и Кубок

«Спартак» тыдэгушІо

«Спартак» Москва – «Динамо» Москва – 2:1 (1:0). ЖъоныгъуакІэм и 29-м Москва щызэдешІагъэх.

Къэлапчъэм Іэгуаор дэзыдзагъэхэр: Соболев, Промес — «Спартак». Закарян — «Динамо»

Хэгьэгум футболымкіэ и Кубок къыдэхыгъэным фэгъэхьыгъэ кізух ешіэгьум Москва икомандэ ціэрыіохэр щызэіукіагьэх. Урысыем истадион шъхьаіэу «Лужники» зыфиіорэм тіысыпіэ нэкі имыіэжьэу футболыр зыгу рихьыхэрэр зэіукіэгъум еплъыгъэх.

Санкт-Петербург, Адыгеим, Краснодар краим, Оренбург, Ростов-на-Дону, нэмыкІхэм къарыкІыгъэхэр Урысыем и Кубок фэгъэхьыгъэ зэнэкъокъум зэфищагъэх.

ягьэх. Зэlукlэгъур гъэшlэгъонэу кlyaгъэ. «Спартак» иешІакІоу Соболевым я 11-рэ такъикъым «Динамэм» икъэлэпчъэІут изакъоу екІуи, хъагъэм Ізгуаор ридзагъ. ЗэІукІзгъум ия 2-рэ едзыгъо «Динамэр» гуІзээ бэрэ ыпэкІз илъыщтыгъ. Закарян, Смоловыр, нэмыкІхэри зэгъусэхэу «Спартак» икъэлапчъэ екІугъэх. Закарян пъэшэу зэогъэ Ізгуаор «Спартак» иухъумакІохэм ащыщ тефи, хъагъэм щычэрэгъугъ — 1:1.

«Динамэм» иухъумакІохэр чыжьащэу къэлапчъэм къызэрэ-ІукІыгъэхэр «Спартак» иешІакІоу Промес ыгъэфедагъ. УхъумакІохэм апэ ишъи, къэлэпчъэІутыр ыгъэплъэхъугъ, ащ ІэкІэкІи, хъагъэм Іэгуаор ридзагъ — 2:1.

Гукъэо нэпсыр

Тхьэр къыдеІи, «Динамэм» пчъагьэр зэфэдэ ышІынэу амал иІэ хъугьагъэ. «Спартак» иухъумакІо шапхъэхэр ыукъуагъэхэу судьям ылъыти, пенальтир аужырэ нэгъэупІэпІэгъухэм ыгъэнэфагъ.

«Динамэм» иешlакloy Фоминым пенальтир ыгъэцэкlагъ. Къэлапчъэм лъэшэу зыдэом, къэлэпчъэlутэу Максименковым исэмэгубгъукlэ зидзыгъ. Іэгуаор къэлэпчъэбгыкъум шъхьарыбыбыкlыгъ. Фоминым ар лъэшэу ыгу къеуагъ, нэпсыр бэрэ къехыгъ иныбджэгъухэм агъэрэхьатыжыын амылъэкləу...

«Спартак» иешІакІохэр, коман-

дэм фэгумэкІыхэрэр мэгушІох. Кубокыр я 14-рэу къыфагьэшъошагь.

«Динамэм» итренер шъхьаlэу Сандро Шварц зэlукlэгъур заухым иlэнатlэ зэрэlукlыжьырэр къы- lуагъ. «Спартак» 2022 — 2023-рэ илъэс ешlэгъум нахьышlоу зэрэ-хэлэжьэщтым зыфегъэхьазыры. Командэм хэгъэгум и Кубок къызэрэдихыгъэм мэхьэнэ ин иlэу алъытэ. Гъэхъагъэу ашlыгъэм гухахъо къахилъхьагъ, клубым ишэнхабзэхэр къаlэтыжьынхэ ямурад.

2022-рэ илъэсым «Спартак» футбол командэу зызэхащагъэр илъэси 100 хъугъэ. Кубокыр къызэрэдахыгъэр ешlакlохэм шlухьафтын зыфашlыжьыгъ.

кІэтхэнэу щыт уахътэр
Сыхьатыр
18.00
ЗыщыкІэтхэгъэхэ
уахътэр
Сыхьатыр
18.00

Редактор шъхьаlэм ипшъэрылъхэр зыгъэцакlэрэр МэщлІэкъо С. А.

ПшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр

ЖакІэмыкьо А. З.

Футбол. ЯтІонэрэ купыр

Апэ итым ІукІэщт

«Форте» Таганрог — «Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ — 1:0 (0:0). ЖъоныгъуакІэм и 29-м Таганрог щешІагъэх.

«Зэкъошныгъ»: Ковалев, КІышъэ, Далый, Кириленко, Датхъужъ (Макоев, 75), Богатырев (КІурачын,67), Оразаев, Пекъу, Антоненко (Хьасанэкъу, 67), Къонэ (Крылов,83), Іащэ (А. Делэкъу,46).

Къэлапчъэм Іэгуаор дэзыдзагъэр: Пашътэ,83, пенальтикІэ. ЕшІэгъур зыщаухыщтым КІурачынэр бысымхэм якъэлапчъэ лъэшэу дэуагъ, ау къэлэпчъэІутэу Москаленкэм Іэгуаор къызэкІидзэжьыгъ. ЕшІэгъухэр

«Динамо» Ст — «Легион» — 0:1, «Кубань-Холдинг» — «Алания-2» — 5:0, «Динамо» Мх — «Анжи» — 2:0, СКА — «Мэщыкъу» — 6:3, «Черноморец» — «Биолог» — 2:2, «Ротор-2» — «Чайка» — 1:8, «ТІуапсэ» — «Спартак» — 0:4.

Къатхэхэрэм яшюшрэ редакцием иеплъык।эхэмрэ зэтемыфэнхэ алъэк।ыщт.

Нэкіубгьор зыгьэхьазырыгьэр ЕМТІЫЛЬ Нурбый.